

Софийски университет „Св.Климент Охридски“

Юридически факултет

СТАНОВИЩЕ

от

Проф.д-р Йорданка Вълчева Зидарова,

Член на Научното жури, утвърдено със заповед № РД- 38-437/22.06.2016г. на Ректора на СУ „Св.Климент Охридски“, за публична защита на дисертационен труд в процедура за даване на образователната и научна степен „доктор“

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки
Професионално направление: 3.6. Право

Докторска програма: Международно частно право

Автор на дисертационния труд: Ева Станиславова Касева, докторант в редовна форма на обучение към Катедра „Международно право и международни отношения“ при Юридическия факултет на СУ „Св.Климент Охридски“.

Тема на дисертационния труд: “Компетентност и приложимо право към задълженията за издръжка по Регламент (ЕО) № 4/2009”.

Научен ръководител: Проф. д-р Йорданка Зидарова

Уважаеми членове на Научното жури,

С посочената заповед съм назначена за външен член на Научното жури, на чието първо заседание ми бе възложено да дам становище по дисертационния труд, което представям в срок на Вашето внимание.

I. Ева Касева е зачислена на редовна докторантура със Заповед на Ректора № РД 20-377/10.02.2011г., положила е успешно изпитите от докторантския минимум – по специалността с много добър 5 и по чужд език (английски) с отличен 6. Отчислена е с право на защита със Заповед на Ректора № РД 20-708/15.04.2014г. Дисертационния труд е представен в Катедрата по международно право и международни отношения. След три обсъждания Катедрата направи предложение до Факултетния съвет на Юридическия факултет за откриване на процедура за публична защита на труда. Одобрявайки предложението, Факултетният съвет е определил Научното жури, което е утвърдено от Ректора с посочената заповед.

Като научен ръководител бих желала да споделя своите впечатления от работата на Ева Касева в годините на докторантурата. Тя изпълняваше точно и добросъвестно поставените ѝ задачи в индивидуалните учебни планове, което бе винаги положително оценявано от Катедрения съвет. Присъстваше редовно на неговите заседания, както и на заседанията на Факултетния съвет, чийто член беше от квотата на докторантите. Провеждаше възложените ѝ семинарни занятия по международно частно право. Участва активно с научни съобщения и доклади в конференции и проекти на докторантите. През март 2013г. участва с доклад на международна конференция в град Хайделберг по въпроси на издръжката. Същата година посети летния курс по международно частно право на Хагската академия по международно право. По темата на дисертацията Ева Касева има публикувани четири статии:

1. Регламент (ЕО) № 4/2009 - източник на международното частно семейно право на Европейския съюз. Обща характеристика, В: Докторантски сборник, том I, Докторантски изследвания в социалните и хуманитарните науки, София 2014г., с. 141-158;
2. Уредбата на издръжката дължима на деца по българското вътрешно и международно частно право, публикувана на английски език на сайта на Международната конференция по въпроси на издръжката, проведена през месец март 2013г. в град Хайделберг, Германия;
3. Обща компетентност по дела за издръжка по Регламент (ЕО) № 4/2009 на Европейския съюз, сп. „Съвременно право“, бр. 2, 2014г., с.55 -73;
4. Преглед на практиката на българските съдилища в материята на издръжката с международен елемент, сп. „Съвременно право“, бр. 4, 2014г., с.47 -59.

Представеният дисертационен труд е успешен завършек на този плодотворен за обучението и развитието на Ева Касева период.

II. Положителната ми оценка на представения за защита труд се основава на неговите основни характеристики, сред които откроявам следните:

1. Значимост и актуалност на темата. Предвид важната социална функция на института на издръжката, той е предмет на засилено внимание и грижа за резултатна правна уредба на задълженията за издръжка. В съвременното международно частно право (МЧП) няма друга материя, за чиято уредба да е създадена толкова широка система, в която взаимодействат актове на Европейския съюз (ЕС) и Хагската конференция по международно частно право. Предмет на изследване в дисертацията е уредбата на компетентността и приложимото право към задълженията за издръжка по Регламент (ЕО) № 4/2009 на Съвета относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка (Регламент № 4). Темата е с особена значимост за съвременното МЧП и специално за МЧП на ЕС и за българското МЧП. Нейният избор е обоснован в труда чрез важността на института на издръжката в **три насоки: мястото**

и значението на издръжката като част от семейноправните отношения с международен елемент (транснационално значение), които особено нарастват в нашата съвременност и в системата на ЕС; засилващият се процес на уеднаквяване на уредбата; включването на института в процеса на създаване на МЧП на ЕС и въвеждането на самостоятелна общностна уредба за него.

2. Дисертационният труд е първото монографично изследване в нашата литература на уредбата на двата основни и същностни въпроса в материята на издръжката – компетентността и приложимото право по Регламент № 4. Изложението е вложено в логична структура: Понятието „задължение за издръжка“, източниците и методите на правна уредба; международната компетентност по искове за задължения за издръжка; приложимото право към такива задължения. Изследването на въпросите, предмет на труда, предполага добро познаване на развитието на схващанията относно същността на понятието „задължение за издръжка“ и специално неговата автономна квалификация в МЧП на ЕС, както и процеса на развитие на уредбата на института на национално, международно и общностно равнище. Изложението в Глава I потвърждава това.

3. Изследването на въпросите, предмет на дисертационния труд е всецяло насочено към обосноваване на основната теза, чрез която се характеризира новата, общностна уредба и нейното прилагане – утвърждаването на принципа на закрила на по-слабата страна (нуждаещия се от издръжка) и неговото взаимодействие с принципа на справедливостта, чрез който се закриля и дължация издръжка. Това е постигнато в изложението относно международната компетентност и приложимото право (Глава II и III) чрез подробен анализ на уредбата и възприетите в нея способности, което е особено ценно, - **чрез осъществяването им в практиката.** Изложението, особено това за международната компетентност, е обогатено с позоваване и анализ на множество съдебни решения на: СЕС, български и чуждестранни съдилища. Това е достойнство на труда, чрез което той потвърждава, че създаването на уредбата не е самоцелно и че тя живее в практиката. Голяма част от решенията са издирени от докторантката, чрез анализа на практиката тя търси и обосновава проявата и спазването на основните принципи на Регламента.

4. Трудът отразява: развитието на уредбата; чрез сравнителноправния метод съпоставя нормативни решения; представя широко научни становища и теоретични дирения в изследваната материя, посветени на създаването и прилагането на нормативната уредба на задълженията за издръжка. Приложеният към труда списък на: ползваните нормативни актове, проекти, доклади към тях (национални, международни и на ЕС (ЕО)); цитираната съдебна практика и литература е внушителен. Това показва сериозното отношение на докторантката към предприетото изследване и доброто познаване на въпросите- негов предмет.

5. В труда са налице научни и научноприложни резултати с приносен характер в две насоки:

В първата насока са предложения и изводи *de lege ferenda* за усъвършенстване на уредбата по Регламент № 4:

1. За разширяване на персоналния обхват на изключението по чл.4, пар.3, като то обхване и уязвимите лица по смисъла на чл.8, пар.3 от Хагския Протокол;

2. За промяна в чл.12 (*Lis pendens*);

3. За обновяване на уредбата по чл.13, пар.2 (свързани иски);

4. За неприлагане на чл.6 от Протокола и към лица, ненавършили 21г. и родители.

Във втората насока са анализа и изводите от практиката на националните съдилища (български и чуждестранни) и на Съда на ЕС. Направени са позовавания или анализ на: **39** решения и **29** разпореждания и определения на наши съдилища, **11** на чуждестранни и **33** на СЕС. **С това трудът би могъл да бъде много полезен за българските правоприлагащи органи.**

III. Към всяко научно изследване биха могли да се отправят **критични бележки и препоръки**, а това особено се отнася за първи труд на начинаещ в научното поприще млад колега, каквато е представената дисертация.

1. В началото на изложението (с.24) основният източник на уредбата на приложимото право, към който Регламент № 4 отправя (чл.15), Хагският протокол е наречен международен договор. Нужно би било да се посочат накратко основанията на Хагската Конференция за обозначаването на акта като Протокол, а не като Конвенция, каквато е нейната повече от вековна практика.

2. Редакцията на изложението (с.29), в което се представя целта на изследването би трябвало да се подобри. Изграждането на ясна характеристика на утвърждаването и взаимодействието в уредбата по Регламента на принципа на закрила на по-слабата страна и на принципа на справедливостта е в самото изложение при анализа на уредбата на компетентността и приложимото право, а не в заключението.

3. Изложението в Глава III би могло да се обогати с позоваване и анализ на повече съдебна практика, особено по общите въпроси относно определянето и действието на приложимото право.

Тези бележки са по-скоро препоръки и те не променят по никакъв начин положителната ми оценка за дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изложеното обуславя положителната ми оценка на представения за защита дисертационен труд на тема „Компетентност и приложимо право към задълженията за издръжка по Регламент (ЕО) № 4/2009“. Той съдържа научни и научноприложни резултати с приносен характер, показва задълбочените познания на докторантката в изследваната материя и способността ѝ за самостоятелна научноизследователска работа.

Дисертационният труд отговаря на изискванията на: чл.6, ал.3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), на чл.27, ал.2 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и на чл.66 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Ето защо предлагам на почитаемото Научно жури да даде образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Международно частно право“ на Ева Станиславова Касева, докторант в Катедра „Международно право и международни отношения“ в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

София, 03.08.2016г.

Член на научното жури: _____

(Проф. д-р Йорданка Зидарова)